

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декаан юридичного факультету

Сергій БАНАХ

2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
інституту новітніх освітніх технологій

Святослав ПИТЕЛЬ

2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з

науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Актуальні проблеми приватного права»
ступінь вищої освіти – магістр
галузь знань: 29 Міжнародні відносини
спеціальність: 293 Міжнародне право
освітньо-професійна програма: «Міжнародне право»

кафедра міжнародного права та міграційної політики

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практ.	ІРС	Тренінг	Самост. робота студ.	Разом	Екзамен (сем.)
Денна	1	2	30	15	5	6	94	150	2
Заочна	1	2	8	4	-	-	138	150	2

Робочу програму склала професор кафедри міжнародного права та міграційної політики, д.ю.н., професор Валентина СЛОМА

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри міжнародного права та міграційної політики, протокол № 3 від «01» жовтня 2024 р.

Завідувач кафедри
к.ю.н., доцент

Ярина ЖУКОРСЬКА

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 293 Міжнародне право, протокол № 3 від «01» жовтня 2024 р.

Голова групи
забезпечення спеціальності

Ярина ЖУКОРСЬКА

Гарант ОП

Ярина ЖУКОРСЬКА

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АКТУАЛЬНІ ПРОЛЕМИ ПРИВАТНОГО ПРАВА»**

1. Опис дисципліни «Актуальні проблеми приватного права»

Дисципліна – Актуальні проблеми приватного права	Галузь спеціальності, вищої освіти	знань, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань: 29 Міжнародні відносини		Статус дисципліни вибіркова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів - 4	Спеціальність: 293 Міжнародне право		Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна - 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма: Міжнародне право		Лекції: <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна –15 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 150 год.	Ступінь вищої освіти – магістр		Самостійна робота: <i>Денна – 94год.</i> <i>Заочна – 138 год.</i> Тренінг – 6 год. Індивідуальна робота – 5 год.
Тижневих годин: 10 год., з них аудиторних – 3 год.			Вид підсумкового контролю - екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Актуальні проблеми приватного права».

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення здобувачів вищої освіти з сучасними тенденціями розвитку приватного права України в умовах євроінтеграційних процесів.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

- формування цілісної системи теоретичних знань у сфері приватного права;
- удосконалення навичок застосовувати на практиці правові норми;
- удосконалення практичних навичок розв'язання практичних ситуацій, складання документів тощо для їх використання у майбутній професійній діяльності.

3. Зміст дисципліни «Актуальні проблеми приватного права»

Змістовий модуль 1.

Актуальні питання цивільного права

Тема 1. Недійсні правочини та їх правові наслідки.

Умови дійсності правочинів. Правова природа недійсних правочинів. Види недійсних правочинів. Правові наслідки недійсності правочинів. Судова практика у справах про визнання правочинів недійсними.

Тема 2. Особисті немайнові права

Сучасні теорії визначення поняття та видів особистих немайнових прав. Особисті немайнові права юридичної особи. Захист порушених особистих немайнових прав фізичної особи. Проблемні питання захисту прав на повагу до честі та гідності фізичної особи, права на недоторканність ділової репутації юридичної особи. Відшкодування моральної шкоди як спосіб захисту особистих немайнових прав фізичної особи. Проблемні питання компенсації моральної шкоди юридичній особі.

Тема 3. Речове право

Поняття та сутність речового права. Види речових прав. Речове право ЄС. Зміст права власності. Види права власності. Момент виникнення права власності у набувача майна за договором. Здійснення права власності. Захист права власності. Поняття та сутність речових прав на чуже майно. Елементи речових прав на чуже майно. Система речових прав на чуже майно.

Тема 4. Зобов'язальне право.

Суб'єкти та об'єкти зобов'язальних відносин. Зміст зобов'язальних відносин. Проблеми виконання зобов'язань. Припинення зобов'язань. Правові наслідки порушення зобов'язання. Принципи договірної права. Динаміка договірної зобов'язання. Система цивільно-правових договорів. Недоговірні зобов'язання. Відшкодування майнової та моральної шкоди.

Змістовий модуль 2.

Актуальні питання окремих галузей та інститутів приватного права

Тема 5. Актуальні питання права інтелектуальної власності.

Суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності. Особисті немайнові права інтелектуальної власності. Майнові права інтелектуальної власності. Здійснення права інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності.

Тема 6 Актуальні питання спадкового права.

Склад спадщини. Відкриття спадщини. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом. Види заповітів. Недійсність заповіту. Прийняття спадщини. Виконання заповіту. Спадковий договір.

Тема 7. Актуальні питання сімейного права.

Підстави та наслідки визнання шлюбу недійсним. Проблемні аспекти аліментних правовідносин. Сурогатне материнство: особливості правового регулювання. Інститут усиновлення в сучасних умовах.

Тема 8. Актуальні питання цивільного судочинства.

Види цивільної юрисдикції. Представництво у цивільному судочинстві. Позовне провадження. Наказне провадження. Окреме провадження. Перегляд судових рішень у цивільних справах.

**4. Структура залікового кредиту з дисципліни
«Актуальні проблеми приватного права»**

(денна форма навчання)

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Прак-тичні	Тренінг	Індиві-дуальна робота	Самос-тійна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1.						
Актуальні питання цивільного права						
Тема 1. Недійсні правочини та їх правові наслідки.	2	2	2	2	24	усне опитування, тестування
Тема 2. Особисті немайнові права	2	2			24	усне опитування, тестування
Тема 3. Речове право	4	2			24	кейси, тестування
Тема 4. Зобов'язальне право	6	2		1	26	кейси, тестування, усне опитування
Змістовий модуль 2.						
Актуальні питання окремих галузей та інститутів приватного права						
Тема 5. Актуальні питання права інтелектуальної власності.	4	2	2	2	24	кейси, тестування, усне опитування
Тема 6. Актуальні питання спадкового права.	4	2			24	кейси, тестування, усне опитування
Тема 7. Актуальні питання сімейного права.	4	2	2		24	кейси, тестування
Тема 8. Актуальні питання цивільного судочинства.	4	1			24	кейси, тестування
Разом	30	15	6	5	194	

(заочна форма навчання)

Тема	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.			
Тема 1. Недійсні правочини та їх правові наслідки.	2		20
Тема 2. Особисті немайнові права			16
Тема 3. Речове право			16

Тема 4. Зобов'язальне право	2	2	16
Змістовий модуль 2.			
Тема 5. Актуальні питання права інтелектуальної власності.	2		18
Тема 6. Актуальні питання спадкового права.			16
Тема 7. Актуальні питання сімейного права.			16
Тема 8. Актуальні питання цивільного судочинства.	2	2	20
Разом	8	4	138

5. Тематика практичних занять.

Практичне заняття № 1

Тема 1. Недійсні правочини та їх правові наслідки.

Мета: Характеристика підстав та правових наслідків недійсності правочинів

Питання для обговорення:

1. Правова природа недійсних правочинів.
2. Види недійсних правочинів.
3. Правові наслідки недійсності правочинів.

Практичне заняття № 2

Тема 2. Особисті немайнові права

Мета: Характеристика здійснення та захисту особистих немайнових прав.

Питання для обговорення:

1. Сучасні теорії визначення поняття та видів особистих немайнових прав.
2. Особисті немайнові права юридичної особи.
3. Захист порушених особистих немайнових прав фізичної особи.

Практичне заняття № 3

Тема 3. Речове право

Мета: Характеристика особливостей здійснення та захисту речових прав.

Питання для обговорення:

1. Поняття та сутність речового права. Види речових прав.
2. Зміст права власності.
3. Здійснення права власності.
4. Захист права власності.
5. Поняття та сутність речових прав на чуже майно.

Практичне заняття № 4

Тема 4. Зобов'язальне право.

Мета: Характеристика основних інститутів зобов'язального права.

Питання для обговорення:

1. Суб'єкти та об'єкти зобов'язальних відносин. Зміст зобов'язальних відносин.
2. Проблеми виконання зобов'язань.
3. Припинення зобов'язань.
4. Правові наслідки порушення зобов'язання.
5. Динаміка договірної зобов'язання.

6. Система цивільно-правових договорів.
7. Недоговірні зобов'язання.
8. Відшкодування майнової та моральної шкоди.

Практичне заняття № 5

Тема 5. Актуальні питання права інтелектуальної власності.

Мета: Характеристика особливостей здійснення та захисту прав інтелектуальної власності.

Питання для обговорення:

1. Суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності.
2. Особисті немайнові права інтелектуальної власності.
3. Майнові права інтелектуальної власності.
4. Здійснення права інтелектуальної власності.
5. Захист права інтелектуальної власності.

Практичне заняття № 6

Тема 6 Актуальні питання спадкового права.

Мета: Характеристика особливостей спадкування за законом та заповітом.

Питання для обговорення:

1. Відкриття спадщини.
2. Спадкування за законом.
3. Спадкування за заповітом.
4. Прийняття спадщини.
5. Спадковий договір.

Практичне заняття № 7

Тема 7. Актуальні питання сімейного права.

Мета: Характеристика окремих інститутів сімейного права.

Питання для обговорення:

1. Підстави та наслідки визнання шлюбу недійсним.
2. Проблемні аспекти аліментних правовідносин.
3. Сурогатне материнство: особливості правового регулювання.
4. Інститут усиновлення в сучасних умовах.

Тема 8. Актуальні питання цивільного судочинства.

Мета: Характеристика особливостей цивільного судочинства.

Питання для обговорення:

1. Позовне провадження.
2. Наказне провадження.
3. Окреме провадження.
4. Перегляд судових рішень у цивільних справах.

6. Самостійна робота

Однією із форм засвоєння навчального матеріалу у вільний від навчальних занять час та без участі викладача є самостійна робота. Обсяг і зміст самостійної роботи визначається робочою програмою у межах встановленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача. На самостійну роботу виносяться частина питань кожної теми, передбаченої для вивчення даної дисципліни.

Самостійна робота здобувача забезпечується необхідними навчально-методичними засобами (конспектами лекцій, підручниками, посібниками, навчально-методичними рекомендаціями для виконання самостійної роботи тощо). Здобувачі можуть самостійно опрацьовувати навчальний матеріал у бібліотеці, читальному залі, комп'ютерних класах з використанням мережі Інтернет, у домашніх умовах.

Метою самостійної роботи є поглиблення, закріплення та практичне застосування здобувачем теоретичних знань з навчальної дисципліни. Самостійна робота, як позааудиторний вид роботи здобувача, підлягає оцінюванню.

Самостійна робота з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми приватного права» передбачає: 1) написання та захист реферату з актуальної проблематики цивільно-правових відносин; 2) підготовку наукової статті; або 3) тез доповідей на науково-практичну конференцію. Тема наукової роботи може бути обрана здобувачем із передбачених у робочій програмі або запропонована ним і погоджена з керівником курсу.

Модуль «Самостійна робота» визначається як оцінка, отримана при виконанні одного із обраних здобувачем завдань.

Тематика для підготовки реферату.

1. Генеза приватного права України.
2. Місце приватного права в загальній системі права.
3. Відшкодування моральної шкоди як спосіб захисту особистих немайнових прав фізичної особи.
4. Рекодифікація цивільного законодавства України.
5. Особливості правового регулювання відносин власності в міжнародному приватному праві.
6. Принципи виконання цивільно-правових зобов'язань.
7. Форми захисту сімейних прав та інтересів.
8. Захист авторського права.
9. Заповіт подружжя.
10. Касаційне провадження.

Тематика для написання наукових статей і тез доповідей узгоджується між викладачем та здобувачем освіти.

7. Тренінг з дисципліни

Тренінг (англ. *training*) — це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі.

Метою тренінгу є набуття здобувачами професійних навичок та вмінь, формування критичного мислення, навичок роботи у команді з метою пошуку оптимального вирішення поставленого завдання.

Модуль «Тренінг» визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час виконання завдань тренінгу.

Порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина проводиться з метою ознайомлення здобувачів з темою тренінгового заняття.
2. Організаційна частина полягає у визначенні правил проведення тренінгового заняття.
3. Практична частина реалізовується шляхом виконання завдань у групах здобувачів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.
4. Підведення підсумків. Обговорюються результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Завдання тренінгу

1. Вирішення ситуаційних завдань з тем 1-4.
2. Вирішення ситуаційних завдань з тем 5-8.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Актуальні проблеми приватного права» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне тестування та опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- вирішення кейсових завдань;
- презентації результатів виконаних завдань і досліджень;
- виконання самостійної роботи;
- тренінг;
- екзамен.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Актуальні проблеми приватного права» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Тренінги	Самостійна робота	Екзамен
Оцінка визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час практичних занять (з 1 по 7 заняття)*.	Модульний контроль охоплює з 1 по 8 теми та передбачає виконання 10 тестових завдань та двох задач.	Оцінка визначається як середнє арифметичне із оцінок, отриманих за виконання завдань тренінгу.	Оцінка виставляється за виконання одного із обраних здобувачем завдань (підготовка та захист реферату, наукової статті, тез доповідей на науково-практичну конференцію тощо).	Екзаменаційний білет включає: 1. Тестові завдання (10 тестів по 2 бали) = 20 балів. 2. Теоретичне запитання = 30 балів. 3. Практичне завдання = 50 балів.

* Кожен здобувач повинен бути оцінений не рідше як один раз на два заняття. Пропуски практичних занять обов'язково відпрацьовуються в години консультацій, в іншому випадку вони вважаються оцінкою «0» та враховуються при визначенні середнього арифметичного. Для здобувачів, які навчаються за індивідуальним графіком, поточне опитування проводиться під час консультацій та шляхом виконання завдань в системі Moodle. Поточне опитування проводиться шляхом усного опитування, вирішення кейсових і тестових завдань.

Шкала оцінювання

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74		D (задовільно)

60-64	задовільно	Е (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1-8
2.	Система <i>moodle.wnu.edu.ua</i>	1-8
3.	Пакет презентаційних матеріалів	1-8
4.	Використання Інтернет-ресурсів: 1. www.rada.gov.ua – Офіційний сайт Верховної Ради України. 2. www.kmu.gov.ua – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. 3. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України. 4. www.court.gov.ua – Офіційний портал Судової влади України. 5. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. 6. www.court.gov.ua/revestri-ta-sistemi/ – Державний реєстр судових рішень	1-8

**РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ
НОРМАТИВНІ АКТИ**

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Сімейний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
4. Земельний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
5. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>
6. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
7. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>
8. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>
9. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
10. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
11. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки. Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>

12. Про заставу: Закон України від 02.10.1992 р. № 2654-XII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text>
13. Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 р. № 898-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text>
14. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 р. № 1382-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1382-15#Text>
15. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>
16. Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові: Закон України від 30.09.2020 р. № 931-IX (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931-20#n249>

ЛІТЕРАТУРА

17. Блащук Т. Право на медичну допомогу та його реалізація в умовах пандемії COVID-19. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 5-12.
18. Боднар Т.В. Деякі питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із майновими правами дитини. *Право і суспільство*. 2022. № 2. С. 38-44.
19. Грущинська Н. Характеристика нерухомого майна як об'єкта цивільних прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С. 23-30.
20. Дзюба А.Є. Цивільно-правовий механізм надання згоди на посмертне донорство органів і тканин у цілях трансплантації: європейський досвід та українські перспективи. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Вип. 6 (47). С. 34-38.
21. Ділігул А.С. Правове регулювання авторського права в Україні: запозичення досвіду європейських країн. *Право і суспільство*. 2024. № 1. Т. 2. С. 503-506.
22. Ільків О.В. Право володіння як передумова набуття права власності за набувальною давністю. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. № 6. Т. 1. С. 44-49.
23. Карпенко Р.В. Еволюція речового права України. *Право і суспільство*. 2024. № 1. Т. 1. С. 49-53.
24. Кириченко Т.С. Зміст сімейно-правової політики в Україні в сучасних умовах. *Право і суспільство*. 2024. № 1. Т. 1. С. 54-59.
25. Кожевнікова В. О. Обмеження прав суб'єктів сімейних відносин: проблеми теорії та практики: моногр. Київ: «Комп'ютерний дизайн», 2019. 520 с.
26. Короед С.О. Відступлення права власника на витребування нерухомого майна з чужого незаконного володіння (цесія ввідакаційної вимоги). *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2021. № 1. С. 19-24.
27. Майданик Р.А. Речове право: підручник. Київ : Алерта, 2019. 1102 с.
28. Маліннікова Д.К. Ефективність процедури медіації у спадкових справах. *Право і суспільство*. 2024. № 1. Т. 1. С. 73-78.
29. Мороз О.В. Поняття цивільно-правового договору. *Право і суспільство*. 2023. № 1. С. 90-95.
30. Мороз О.В. Зміст цивільно-правового договору. *Право і суспільство*. 2022. № 2. С. 69-74.
31. Москалюк Н. Право оперативного управління в системі речових суб'єктивних цивільних прав. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. № 1. С. 158-163.
32. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. 6-те вид., перероб. і допов./ за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. Київ: Юрінком Інтер, 2019. Т. I. 752 с.
33. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. 6-те вид., перероб. і допов./ за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. Київ: Юрінком Інтер, 2019. Т. II. 1048 с.
34. Парасюк М.В. Сутність і правова природа юридичної особи. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. № 3. С. 76-80.

35. Практика Верховного Суду у справах про захист речових прав. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/praktika-verhovnogo-sudu-u-spravah-pro-zahist-rechovih-prav.html>
36. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу: монографія / за заг. ред. Н.С. Кузнецової. 2-ге вид., доп. та перероб. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 908 с.
37. Скрипник В. Аліменти як об'єкти цивільних прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 9. С. 60-65.
38. Слома В., Москалюк Н. Межі та обмеження здійснення цивільних прав. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. Вип. 2 (30). С. 109-114.
39. Стефанчук М.О. Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб та особливості її здійснення : монографія. Київ: Алерта, 2020. 479 с.
40. Ткачук А.В. Співвідношення зобов'язальних способів захисту цивільних прав (реституція та кондиція). *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2022. Вип. 1. С. 49-54.
41. Ярема М. Сурогатне материнство: етичні аспекти. URL: https://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/1862/Yarema_Surohatne%20materynstvo.pdf?sequence=1&isAllowed=y
42. Civil Code of the Republic of Lithuania. URL: <https://wipolex.wipo.int/en/text/202088>.
43. Dutch Civil Code. URL: <http://www.dutchcivillaw.com/civilcodegeneral.htm>
44. Draft Common Frame of Reference (DCFR). URL: <https://www.trans-lex.org/400725/ /outline-edition/>
45. Taras Sofiiuk, Larysa Neskorozhena, Yuliia Kabenok. The right of the natural person to individuality. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 11. С. 27-41.
46. Nataliia Maika, Natalia Kalyniuk, Valentyna Sloma, Liudmyla Sheremeta, Leonid Kravchuk, Kateryna Stefanyshyn and Larysa Kravchuk. Basic of Medicinal Products Reimbursement: A Comparative-legal Analysis to Ukraine: An update. *Biomedical and Pharmacology Journal*. 2021. №14 (2). URL: <https://biomedpharmajournal.org/vol14no2/basic-of-medicinal-products-reimbursement-a-comparative-legal-analysis-to-ukraine-an-update/>